

CICERO SERVIO S.

XXII. **T**ITUM Manlium, qui negotiatur Thepsiis, vehementer diligo. Nam & semper me coluit, diligentissimeque observavit, & a studiis nostris non abhorret. Accedit eo, quod Varro Murena magnopere ejus causa vult omnia: qui tamen existimavit, etsi suis literis, quibus tibi Manlium commendabat, valde consideret, tamen mea commendatione aliquid accessionis fore. Me quidem cum Manlii familiaris, tum Varronis studium commovit, ut ad te quam accuratissime scriberem. Gratissimum igitur mihi feceris, si huic commendationi meae tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum; id est, si T. Manlium, quam maxime, quibuscunque rebus honeste ac pro tua dignitate poteris, juveris atque ornaveris. Ex ipsius praeterea gratissimis & humanissimis moribus confirmo tibi, te eum, quem soles fructum a bonorum virorum officiis expectare, esse capturum. Vale.

ARG. T. Manlium suo & Varronis nomine commendat. Anno U. C. 707.

¹ Thepsis] Urbs Bœotiae, sub Helicone, ad sinum Crisæum, Musis sacra. Græv.

CICERO SERVIO S.

XXIII. **L**UCIO Cossinio, amico & tribuli tuo, valde familiariter utor. Nam & inter nosmetipsum vetus usus intercedit, & Atticus noster majorem etiam mihi cum Cossinio consuetudinem fecit. Itaque tota Cossinii domus me diligit, in primisque libertus ejus L. Cossinius Anchialus, homo & patrono, & patroni necessariis, quo in numero ego sum, probatissimus. Hunc tibi ita commendo, ut, si meus libertus esset, eodemque apud me loco esset, quo & est apud patronum suum, majore studio commendare non possem. Quare pergratum mihi feceris, si eum in amicitiam tuam receperis: atque eum, quod sine molestia tua fiat, si qua in re opus ei fuerit, juveris. Id & mihi vehementer gratum erit, &

ARG. Cossinium Anchialum libertum commendat. Anno U. C. 707.

& tibi postea jucundum. Hominem enim summa probitate, humanitate, observantiaque cognosces. Vale.

CICERO SERVIO S.

XXIV. **C**UM antea capiebam ex officio meo voluptatem, quod memineram, quam tibi diligenter Lysonem, hospitem & familiarem meum, commendassem; tum vero postea quam ex literis ejus cognovi, tibi eum falso suspectum fuisse, vehementissime lætatus sum, me tam diligentem in eo commendando fuisse. Ita enim scripsit ad me, sibi meam commendationem maximo adjumento fuisse, quod ad te delatum diceret, sese contra dignitatem tuam Romæ de te loqui solitum esse. De quo, etsi pro tua facilitate & humanitate purgatum se tibi scribit esse; tamen primum, ut debeo, tibi maximas gratias ago, cum tantum literæ meae potuerunt, ut his lectis, omnem offensionem suspicionis, quam habueras de Lysonē, deponeres: deinde credas mihi affirmanti velim, me hoc non pro Lysonē magis, quam pro omnibus scribere, hominem esse neminem, qui unquam mentionem tui sine tua summa laude fecerit. Lyso vero cum mecum prope quotidie esset, unaque viveret, non solum quia me libenter audire arbitrabatur, sed quia libentius ipse loquebatur, omnia mihi tua & facta & dicta laudabat. Quapropter, etsi a te ita tractatur, ut jam non desideret commendationem meam, unisque se literis meis omnia consecutum putet, tamen a te peto in majorem modum, ut eum etiam atque etiam tuis officiis, liberalitate complectare. Scriberem ad te, qualis vir esset, ut superioribus literis feceram, nisi eum jam per se ipsum tibi satis esse notum arbitrarer. Vale.

ARG. Gratias agit, quod sua commendatione Lysoni offensionem remisit: deinde rogat, ut eum omnibus officiis complectatur. Anno U. C. 707.

CI-

CICERO SERVIO S.

XXV. **H**AGESARETUS Larissæus magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor & gratus fuit, meque postea diligentissime coluit. Eum tibi magnopere commendo, ut & hospitium meum, & familiarem, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ, & tua necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

ARG. Hagesaretum breviter, sed accurate commendat. Anno U. C. 707.

CICERO SERVIO S.

XXVI. **L**UCIUS Mescinius ea mecum necessitudine conjunctus est, quod mihi quæstor fuit. Sed hanc causam, quam ego ut a majoribus accepi, semper gravem duxi, fecit virtute & humanitate sua justiorum. Itaque eo sic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius. Is quanquam confidere videbatur, & sua causa, quæ honeste posses, libenter esse facturum; magnum esse tamen speravit apud te meas quoque literas. Id cum ipse ita judicabat, tum pro familiari consuetudine sæpe ex me audierat, quam suavis esset inter nos & quanta conjunctio. Peto igitur a te, tanto scilicet studio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi necessario, & tam familiari, ut ejus negotia, quæ sunt in Achaia, ex eo quod heres est M. Mindio, fratri suo, qui Eli negotiatus est, explices & expedias cum jure & potestate,

ARG. Mescinii Rufi Achaica negotia commendat. Anno U. C. 707.

¹ *Eli*] Nonnullis visum est rectius hic *Eli* legi, quam *Eli*, adeo ut in posteriorum editionum codicibus ita fere scriptum sit, quod miror, cum frequenter hujus urbis nomen in obliquis casibus parem syllabarum numerum cum recto habeat. Plinius lib. xvi. (edit. Hard. Tom. II. pag. 7.) *Sunt qui*

familiam illicem vocent, æque ubi non nascitur illex, pro ea subire utuntur, ut in caspitaris præcipue fabricis, ut circa Elm & Laestemonem. Eadem ignorantia decepti ita emendarunt hunc locum in III. de Natura Deorum, Venus prima Cælo & Die nata, cuius Eliæ delubrum vidimus: cum in veteribus exemplaribus ibi etiam Eli legatur. Virg.

state, quam habes, tum etiam auctoritate & consilio tuo. Sic enim præscriptimus iis, quibus ea negotia mandavimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controversiam vocarentur, te arbitro, & quod commodo tuo fieri posset, te a disceptatore uterentur. Id ut honoris mei causa suscipias, vehementer te etiam atque etiam rogo. Illud præterea, si non alienum tua dignitate putabis esse, feceris mihi pergratum: si qui difficiliore erunt, ut rem sine controversia confici nolint, si eos, quando cum senatore res est, Romam rejeceris. Quod quo minore dubitatione facere possis, literas ad te a M. Lepido consule, non quæ te aliquid juberent (neque enim id tuæ dignitatis esse arbitramur) sed quodam modo quasi commendatitias sumpsimus. Scriberem, quam id beneficium bene apud Mescinium positurus esses, nisi & te scire considerem, & mihi peterem. Sic enim velim existimes, non minus me de illius re laborare, quam ipsum de sua. Sed, cum illum studeo, quam facillime ad suum pervenire, tum illum laboro, ut non minimum hac mea commendatione se consecutum arbitretur. Vale.

² *Disceptatore*] Rei, quæ in controversiam vocatur, moderatore. In Partitionibus hoc verbum Cicero ipse interpretatur: *Aut talibus, qui sunt ac fuerint, posset huic cause auscultator esse modo, qui audit, aut disceptator legi, non quisquam te potius optandus nobis fuit. Manut.*

CICERO SERVIO S.

XXVII. **L**ICET eodem exemplo sapius tibi hujus generis literas mittam, cum gratias agam, quod meas commendationes tam diligenter observes: quod feci in aliis, & faciam, ut video, sapius: sed tamen non parcam operæ, & ut vos soletis in formulis, sic ego in epistolis de eadem re alio modo. C. Avianus igitur Hammonius incredibiles mi-

hi
ARG. Gratias agit, quod Avianum commendatione sua liberaliter transisset: commendat iterum. Anno U. C. 707.
¹ *De eadem re alio modo*] Est formula iuriconsultis antiquis usitata in prescribendis actionibus, cum ostenderent ejusdem rei con-

serpende vias complures esse, & actiones varias posse institui. Ideo Cicero ad S. Sulpicium, iuriconsultum primarium, scribens, ait, *ut soletis in formulis, sic ego in epistolis de eadem re alio modo. Brüt.*

hi gratias per literas egit, & suo, & Æmilii Aviani, patroni sui, nomine, nec liberalius, nec honorificentius potuisse tractari, nec se præsentem, nec rem familiarem absentis patroni sui. Id mihi cum jucundum est eorum causa, quos tibi ego summa necessitudine & summa conjunctione adductus commendaveram, quod M. Æmilius unus est ex meis familiarissimis atque intimis, maxime necessarius homo, & magnis meis beneficiis devinctus, & prope omnium, qui mihi debere aliquid videntur, gratissimus: tum multo jucundius, te esse in me tali voluntate, ut plus prois amicis meis, quam ego præfens fortasse prodessem: credo, quod magis ego dubitarem, quid illorum causa facerem, quam tu, quid mea. Sed hoc non dubito, quin existimes mihi esse gratum. Illud te rogo, ut illos quoque gratos homines esse putes: quod ita esse tibi promitto, atque confirmo. Quare velim, quidquid habent negotii, des operam, quod commodo tuo fiat, ut, te obtinente Achajam, conficiant. Ego² cum tuo Servio jucundissime conjunctissimeque vivo: magnamque cum ex ingenio ejus, singularique studio, tum ex virtute & probitate voluptatem capio. Vale.

² Cum tuo Servio] Epist. 3. lib. IV.

CICERO SERVIO S.

XXVIII. **E**TSI libenter petere a te soleo, si quid opus est meorum cuipiam; tamen multo libentius gratias tibi ago, cum fecisti aliquid commendatione mea; quod semper facis. Incredibile est enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam mediocriter a me tibi commendati: quæ mihi omnia grata, sed de L. Mescinio gratissimum. Sic enim est mecum locutus, te, ut meas literas legeris, statim procuratoribus suis pollicitum esse omnia, multo vero plura & majora fecisse. Id igitur (puto enim etiam atque etiam mihi dicendum esse) velim existimes, mihi te fecisse gratissimum.

Quod

ARG. Agit gratias, quod Mescinio commendatio sua profuerit; rogatque ut pergat ei bene facere. Deinde commendat Lacedæmonios. Anno U. C. 707.

Quod quidem hoc vehementius lætor, quod ex ipso Mescinio te video magnam capturum voluptatem. Est enim in eo cum virtus & probitas, & summum officium, summaque observantia, tum¹ studia illa nostra, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus. Quod reliquum est, velim augeas tua in eum beneficia omnibus rebus, quæ te erunt dignæ. Sed duo quidem te nominatim rogo. Primum, ut, si quid satisfidandum erit, ² amplius eo nomine non peti, cures, ut satisfidetur fide mea. Deinde, cum fere consistat hereditas in iis rebus, quas avertit Oppia, quæ uxor Mindii fuit; adjuves, in easque rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducat. Quod si putarit illa fore, ut opinio nostra est, negotium conficiemus. Hoc ut assequamur, te vehementer etiam atque etiam rogo. ³ Illud, quod supra scripsi, id tibi confirmo, in meque recipio, te ea, quæ fecisti Mescinii causa, quæque feceris, ita bene collocaturum, ut ipse iudices, homini te gratissimo, jucundissimo benigne fecisse. Volo enim ad id, quod mea causa fecisti, hoc etiam accedere. Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipsi sua majorumque suorum auctoritate satis commendati sint fidei & justitiæ tuæ: & ego, qui te optime novissem, non dubitavi, quin tibi notissima & jura & merita populorum essent. Itaque cum a me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi civitatem commendarem: etsi memineram, me ei civitati omnia debere, tamen respondi, commendatione Lacedæmonios apud te non egere. Itaque sic velim existimes, me omnes Achajæ civitates arbitrari pro horum temporum perturbatione felices, quod his tu præsis: eundemque me ita judicare, te, quod unus optime

Tom. VII.

O o o

nos-

¹ Studia] Philosophie. Manur.

² Amplius eo nomine non peti] Est solennis formula Jurisconsultorum, ad quam etiam Cicero alludit in Bruto, Mihi quoque, inquit Brutus, & expectanda sunt ea, quæ Aristoteli polliceris, & fortasse ego a te hujus voluntarius procurator peccavi, quod ipse, cui debet, se incommodè casurum negat. At vero, inquam, tibi ego, Brute, non solviam, nisi prius a te cavero, amplius eo nomine neminem, cuius petitio sit, petiturum. Grav.

³ Illud quod supra scripsi, id tibi confir-

mo] Id non abundat, sed additum confirmationis gratia: ut epistola quinquagesima septima: Illud, quod tecum & coram, & per literas diligentissime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo. Et lib. VII. epist. 26. Lex sumptuaria, quæ videtur avertit avertisse, ea mihi fraudi fuit. Et pro Cælio: Illud tempus atavis, quod ipsum sua sponte infratum, aliorum libidine infestum est, id hoc loco defendo. Plaut. in Pseud. Tibicinam illam, tuus quam quævis deperit, eam circumducam lepide. Manur.

noles non nostra solum, sed etiam Græciæ monumenta omnia, tua sponte amicum Lacedæmonis & esse, & fore. Quare tantum a te peto, ut, cum ea facies Lacedæmoniorum causa, quæ tua fides, amplitudo, iustitia postulat, ut his, si tibi videbitur, significes, te non moleste ferre, quod intelligas, ea quæ facias, mihi quoque grata esse. Pertinet enim ad officium meum, eos existimare, curæ mihi suas res esse. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. CICERO L. PLANCO S. D.

XXIX. **N**ON dubito, quin scias, in iis necessariis, qui tibi a patre relicti sunt, me tibi esse vel conjunctissimum, non his modo causis, quæ speciem habeant magnæ conjunctionis, sed iis etiam, quæ familiaritate & consuetudine tenentur: quam scis mihi jucundissimam cum patre tuo & summam fuisse. Ab his initiis noster in te amor profectus, auxit paternam necessitudinem, & eo magis, quod intellexi, ut primum per aetatem iudicium facere potueris quanti quisque tibi faciendus esset, me a te in primis ceptum esse observari, coli, diligi. Accedebat non mediocre vinculum cum studiorum, quod ipsum est per se grave; tum eorum studiorum, earumque artium, quæ per se ipsæ eos, qui voluntate eadem sunt, etiam familiaritate devinciunt. Expectare te arbitror, hæc tam longe repetita principia quo spectent. Id primum ergo habeto, non sine magna justaque causa hanc a me commemorationem esse factam. C. Atejo Capitone utor familiarissime. Notæ tibi sunt varietates meorum temporum. In omni genere & honorum, & laborum meorum, & animus, & auctoritas, & gratia, etiam res familiaris C. Capitonis præsto fuit, & patuit & temporibus, & fortunæ meæ. Hujus propinquus fuit T. Antistius: qui cum forte quæstor Macedoniam obtineret, neque

ARG. Vapironem pro Antistii hereditate diligentissime commendat. Anno U. C. 707.
1 Planco] Cum Cæsare in Africa contra Scipionem & Jubam regem pugnantem. Hic

ei successum esset, Pompejus in eam provinciam cum exercitu venit. Facere Antistius nihil potuit. Nam si potuisset, nihil ei fuisset antiquius, quam ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reverti: præsertim cum sciret, quanti is Cæsarem faceret, semperque fecisset. Sed oppressus tantum attingit negotii, quantum recusare non potuit. Cum signaretur argentum Apolloniæ, non possum dicere eum præfuisse, neque possum negare assuisse, sed non plus duobus, an tribus mensibus. Deinde absuit a castris: fugit omne negotium. Hoc mihi, ut testi, velim credas. Meam enim ille mœstitiam in illo bello videbat, mecum omnia communicabat. Itaque abdidit se in intimam Macedoniam, quo potuit longissime a castris, non modo ut non præset ulli negotio, sed etiam ut ne interesset quidem. Is post prælium se ad hominem necessarium, A. Plautium, in Bithyniam contulit. Ibi eum Cæsar cum vidisset, nihil aspere, nihil acerbe dixit. Romam iussit venire. Ille in morbum continuo incidit, ex quo non convaleuit. Aeger Corcyram venit, ibi est mortuus. Testamento, quod Romæ Paulo & Marcello contulibus fecerat, heres ex parte dimidia & tertia est Capito. In sextante sunt ii, quorum pars sine ulla cuiusquam querela publica potest esse: ea est ad H-S xxx. Sed de hoc Cæsar viderit. Te, mi Plance, pro paterna necessitudine, pro nostro amore, pro studiis, & omni cursu nostro totius vitæ simillimo, rogo, & a te ita peto, ut majore cura, majore studio nullo possim, ut hanc rem fuscipias, meam putes esse, enitare, contendas, efficias, ut mea commendatione, tuo studio, Cæsaris beneficio, hereditatem pro-

O o o z pin-

4 Cum signaretur] Pompeii iussu.

5 Ex parte dimidia, & tertia] Totâ hereditatis nomine assis vocatur; partes autem hereditatis partibus assis. Dividitur in unciam, sextantem, quadrantem, trientem, quincuncem, semissem, septuncem, bessem, dodrantem, dextantem, deuncem. Pars igitur hereditatis dimidia, & tertia, si ab assis partibus vocetur, erit semis, & triens, vel, unico vocabulo, dextans. Quoniam neque dextantem, neque deuncem, neque quincuncem, septuncem, bessem, pro partibus hereditatis usurpari a veteribus video:

6 Publica potest esse] Antistii bona, ut Pompeiani, publica esse, vigore Cæsare, debebant. Partem Capironi relictam Cicero conservare conatur, adjuvatore Planco. Reliquam sextantem, ait, posse Cæsarem capere, nulla cuiusquam querela, fortasse quod ii, quibus sexta hereditatis pars legata fuerat, Pompejanorum partium fuissent: cum Capito abstinuisse omnino ab armis, Cæsaremque potius quam Pompejanum dilexisset. Idem.

est, ad quem sunt epistolæ lib. x. Manut.

2 Patre] Epist. 4. lib. x.

3 Patuit] Manutius, patuit.

pinqui sui C. Capito obtineat: Omnia, quæ potui in hac summa tua gratia ac potentia a te impetrare, si petiissem, ul- tro te ad me detulisse putabo, si hanc rem impetravero. Il- lud fore tibi adjumento spero, cujus ipse Cæsar esse optimus judex potest: semper Cæsarem Capito & coluit, & dilexit. Sed ipse hujus rei testis est, novi hominis memoriam. Ita- que nihil te doceo. Tantum tibi sumito pro Capitone apud Cæsarem, quantum ipsum meminisse senties. Ego, quod ⁷ in me ipso experiri potui, ad te deferam: in eo quantum sit ponderis, tu videbis. Quam partem in republica causamque defenderim, per quos homines, ordinesque steterim, quibus- que ⁸ munitus fuerim, non ignoras. Hoc mihi velim credas, si quid fecerim hoc ipso in bello minus ex Cæsaris volunta- te, quod intellexerim scire ipsum Cæsarem, me invitissimum fecisse. Id feci aliorum consilio, hortatu, auctoritate. Quod fuerim moderatior, temperatiorque, quam in ea parte quis- quam, id me fecisse maxime auctoritate Capitonis: cujus si- miles si reliquos necessarios habuissem, reipublicæ fortasse non- nihil, mihi certe plurimum profuissem. Hanc rem, mi Plan- ce, si effeceris, meam de tua erga me benevolentia spem con- firmaveris; ipsumque Capitonem, gratissimum, officiosissimum, optimum virum, ad tuam necessitudinem, tuo summo bene- ficio adjunxeris. Vale.

⁷ In me ipso experiri] Quanti Cæsarem pejanus; id auctore Capitone potissimum fe- fecerit Capito, in me ipso sum expertus. ci. *Idem*.
⁸ Munitus] Hunc locum vacare mendo, Quod enim fuerim moderatior, ac tempera- tor in civili bello, quam quisquam Pom- perluaderi mihi vix potest. *Idem*.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXX. **L**UGIUS Manlius est ¹ Sosis. Is ² fuit Catinensis: sed est una cum reliquis Neapolitanis civis Roma- nus

ARG. L. Manlium in fraterna hereditate commendat. *Anno U. C. 707.*
¹ Sosis] Est Siculum Manlii nomen, quod solum habuit antequam civitate donaretur. Qui enim peregrini Romanam civitatem as- sequebantur, eorum assumebant & prænomi- na, & nomina, quorum opera & beneficia

cives Romani facti erant, veteri nomine con- servato. *Monuit.*
² Fuit Catinensis] Esse desit, posteaquam in municipium Neapolitanum adscriptus est. Civis enim duarum civitatum esse nemo potest. *Idem*.

nus factus, decurioque Neapoli. ³ Erat enim adscriptus in id municipium ante civitatem sociis & Latinis datam. Ejus fra- ter Catinæ nuper mortuus est. Nullam omnino arbitramur de ea hereditate controversiam cum habiturum: & ⁴ est hodie in bonis: sed, quoniam habet præterea negotia vetera in Sicilia sua, & hanc hereditatem fraternam & omnia ejus tibi commendo; in primisque ipsum virum optimum, mihi que fam- liarissimum, his studiis literarum doctrinæque præditum, quibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, ut cum, si- ve adierit, si- ve non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeque necessariis scias esse: itaque tractes, ut intelligat meam commendationem sibi magno adjumento fuisse. Vale.

³ Erat enim] Rationem affert, quo mo- do, Catinensis cum fuerit, civis Romanus factus sit. Quo tempore, inquit, sociis & Latinis data civitas est, (datam esse le- ge Julia, ostendit Cicero, in oratione pro Balbo) adscriptus jam erat Manlius in mu- nicipium Neapolitanum: ita cum reliquis Neapolitanis civitatem est adeptus. *Idem*.
⁴ Est hodie in bonis] Argumentum, cur nullam sit habiturus de ea hereditate contro- versiam: quia nemo prohibuit, quo minus eam adiret: cum facilius esset excludere, quam de possessione dejicere. *Esse in bonis, esse in possessione honorum, bona possidere, & idem sunt, & æque Tulliana. Idem*.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXI. **C**AJO Flavio, honesto & ornato equite Romano, utor valde familiariter. Fuit enim generi mei, C. Pisonis, pernecessarius, meque diligentissime observat & ipse, & L. Flavius, frater ejus. Quapropter velim honoris mei causa, quibus rebus honeste & pro tua dignitate poteris, quam honorificentissime, & quam liberalissime C. Flavium tractes. Id mihi sic erit gratum, ut gratius esse nihil possit. Sed præterea tibi affirmo, neque id ambitione adductus fa- cio, sed cum familiaritate & necessitudine, tum etiam veri- tate; te ex C. Flavii officio, & observantia, & præterea splendore, atque inter suos gratia, magnam voluptatem esse capturum. Vale.

M. T.

ARG. Flavium, Pisonis generi sui pernecessarium, commendat. *Anno U. C. 707.*

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXII. **I**N¹ Halefina civitate, tam lauta, tamque nobili, conjunctissimos habeo & hospitio, & familiaritate M. & C. Clodios, ² Archagathum, & Philonem. Sed vereor, ne, quia complures tibi præcipue commendo, exæquare videar ambitione quadam commendationes meas. Quanquam a te quidem cumulate satisfit & mihi, & meis omnibus. Sed velim sic existimes, hanc familiam, & hos mihi maxime esse conjunctos vetustate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto a te majorem in modum, ut his, omnibus in rebus, quantum tua fides dignitasque patietur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum. Vale.

ARG. Hospites suos Archagathum & Philonem commendat. Anno U. C. 707.

¹ Halefina] Halefa, quæ & Alefa & Halefa scribitur, urbs Siciliæ est ad fluvium Halefan in colle octo stadiis a mari remoto. Hodie non nisi rudera & vestigia quedam ejus urbis superiunt, de qua vide Diodor. Sic. lib. xiv. Græv.

² Archagathum, & Philonem] M. Clodium Archagathum, C. Clodium Philonem. Horum cognomina Græca sunt, prænomina vero & nomina Romana. Primum enim Siculi cum essent, civitatis Romanæ jus adepti, simul appellationem susceperant, veteri nomine retento, more libertorum. Manut.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXIII. **C**NEIO Oracilio Nasone utor familiarissime; ita prorsus, ut illius ¹ ordinis nullo familiaris. Nam & humanitate ejus, & probitate in consuetudine quotidiana magnopere delector. Nihil jam opus est expectare te, quibus cum verbis tibi commendem, quo sic utar, ut scripsi. Habet is in provincia tua negotia, quæ procurant liberti, Hilarus, Antigonus, Demostratus: quos tibi, negotiaque omnia Nasonis non secus commendo, ac si mea essent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T.

ARG. Nasonis libertos & negotia commendat. Anno U. C. 707.

¹ Ordinis] Equestris forsitan: sed Manutius conditionis, aut sortis interpretatur.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXIV. **A**VITUM mihi hospitium est cum Lyfone, Lyfonis filio, Lilybetano, valdeque ab eo oblervor: cognovique dignum & patre, & avo. Est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum rem, domumque ejus: magnoque opere abs te peto, cures, ut is intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te & adjumento, & ornamento fuisse. Vale.

ARG. Lyfonem Lilybetanum commendat. Anno U. C. 707.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXV. **C**AJUS Avianus Philoxenus antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valde etiam familiaris, quem Cæsar ¹ meo beneficio ² in Novocomenses retulit. Nomen autem Aviani secutus est, quod homine nullo plus est usus, quam Flacco ³ Aviano, meo, quemadmodum te scire arbitror, familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodes, habeasque in numero tuorum: perficiasque, ut intelligat, has literas meas magno sibi usui fuisse. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

ARG. Philoxenum, hospitem & familiarium suum commendat. Anno U. C. 707.

¹ Meo beneficio] Me rogante. Manut.

² In Novocomenses retulit] In eos, quos Novocomum deductos in primo consulatu civitate donavit. Idem.

& Græci maxime illustres quingenti. Philoxenus autem Græcus, quia Sicilius. Suetonius & Strabo. Postea vero difflator idem Cæsar transpadanos omnes, ut ait Dio, civitate donavit. Idem.

³ Aviano] De quo infra, 75, & 79.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXVI. **C**UM Demetrio Mega mihi vetustum hospitium est: familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo

ARG. Demetrium Megam in jure civitatis commendat. Anno U. C. 707.

culo nullo. Ei Dolabella rogatu meo civitatem a Cæsare impetravit: qua in re ego interfui. Itaque nunc P. Cornelius vocatur. Cumque propter quosdam sordidos homines, qui Cæsaris beneficia vendebant, ¹ tabulam, in qua nomina civitate donatorum incisa essent, ² revelli jussisset: eidem Dolabellæ, me audiente, Cæsar dixit, nihil esse quod de Mega vereretur, beneficium suum in eo manere. Hoc te scire volui, ut eum in civium Romanorum numero haberes: cæterisque in rebus tibi eum ita commendo, ut majore studio neminem commendarim. Gratissimum mihi feceris, si eum ita tractaris, ut intelligat meam commendationem magno sibi ornamento fuisse. Vale.

¹ Tabulam] Encam. Manut.

² Revelli] Ne valeret. Idem.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXVII. HIPPIAM, Philoxeni filium, ¹ Calactinum, hospitem & necessarium meum, tibi commendo in majorem modum. Ejus bona, quemadmodum ad me delata res est, ² publice possidentur alieno nomine, contra leges Calactinorum. Id si ita est, etiam sine mea commendatione ab æquitate tua res ipsa impetrare debet, ut ei subvenias. Quoquo modo autem se res habet, peto a te, ut honoris mei causa eum expedias, tantumque ei commodes & in hac re, & in cæteris, quantum tua fides dignitasque patietur. Id mihi vehementer gratum erit. Vale.

ARG. Commendat Hippiam in liberatione honorum. Anno U. C. 707.

¹ Calactinum] Calacta est oppidum Siciliae ultra Alzefam. In secunda Verrina Calactini male scribi pro Calactini, docet Cluv. de Sicil. antiq. II. 3. Græv.

² Publice possidentur] Legem apud Calactinos fuisse crediderim, quæ veteret, ne quidquam publice, nisi publico nomine possideretur. Hippia autem bona alieno nomine, puta cujuspiam absentis, vel pupilli publice possidebantur. Manut.

M. T.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXVIII. LUGIUS Bruttius, eques Romanus, adolescens omnibus rebus ornatus, in meis familiarissimis est, meque observat diligentissime: cujus cum patre magna mihi fuit amicitia jam inde a quæstura mea Siciliensi. Omnino nunc ipse Bruttius Romæ mecum est: sed tamen domum ejus, & rem familiarem, & procuratores tibi sic commendo, ut majore studio commendare non possim. Gratissimum mihi feceris, si curaris, ut intelligat Bruttius, id quod ei recepi, hanc meam commendationem sibi magno adjumento fuisse. Vale.

ARG. Bruttii negotia procuratoresque commendat. Anno U. C. 707.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

XXXIX. CUM familia Titurnia necessitudo mihi intercedit vetus: ex qua reliquus est M. Titurnius Rufus, qui mihi omni diligentia atque officio est tuendus. Est igitur in tua potestate, ut ille in me satis sibi præsidii putet esse. Quapropter eum tibi commendo majorem in modum: & abs te peto, efficias, ut is commendationem hanc intelligat sibi magno adjumento fuisse. Erit mihi vehementer gratum. Vale.

ARG. Titurnium Rufum commendat. Anno U. C. 707.

M. T. C. Q. ANCHARIO Q. F. PROC. S. P. D.

XL. LUCIUM & C. Aurelios, L. filios, quibus & ipsis, & patre eorum, viro optimo, familiarissime utor, commendo tibi majorem in modum, adolescentes omnibus optimis artibus ornatos, meos pernecessarios, tua amicitia digni.

Tom. VII. P p p

ARG. Aurelios fratres proconsuli Macedoniæ commendat. Anno incerto.

CICERO GALLO S. P. D.

XLIV. **E**TSI ex tuis, & ex L. Oppii familiarissimi li-
teris cognovi, te memorem commendationis meae
fuisse, idque pro tua summa erga me benevolentia, proque
nostra necessitudine minime sum admiratus: tamen etiam at-
que etiam tibi L. Oppium praesentem, & L. Egnatii, mei
familiarissimi, absentis negotia commendo. Tanta mihi cum
eo necessitudo est, familiaritasque, ut, si mea res esset, non
magis laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si cu-
raris, ut is intelligat, me a te tantum amari, quantum ipse
existimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Idque ut fa-
cias, vehementer te rogo. Vale.

ARG. Eundem Oppium eidem Gallo commendat, una cum Egnatii negotiis. Anno incerto.

M. T. C. APULEJO PROQUÆSTORI S. P. D.

XLV. **L**UCIO Egnatio uno, equite Romano, vel familia-
rissime utor. Ejus Anchialum servum, negotiaque,
quæ habet in Asia, tibi commendo non minore studio, quam
si rem meam commendarem. Sic enim existimes velim, mi-
hi cum eo non modo quotidianam consuetudinem summam
intercedere, sed etiam officia magna, & mutua nostra inter
nos esse. Quamobrem etiam atque etiam a te peto, ut cu-
res, ut intelligat me ad te satis diligenter scripsisse. Nam de
tua erga me voluntate non dubitabat. Id ut facias, te etiam
atque etiam rogo. Vale.

ARG. Egnatii servum & negotia Apulejo, pro quaestori Asia, commendat. Anno incerto.

M. T.

M. T. C. APULEJO PROQUÆSTORI S. P. D.

XLVI. **L**UCIUS Nostius Zoilus, est coheres meus: heres
autem patroni sui. Ea re utrumque scripti, ut
& mihi cum illo causam amicitiae scires esse, & hominem
probum existimares, qui patroni iudicio ornatus esset. Eum
tibi igitur sic commendo, ut unum ex nostra domo. Valde
mihi gratum erit, si curaris ut intelligat, hanc commenda-
tionem sibi apud te magno adjumento fuisse. Vale.

ARG. Nostium coheredem commendat. Anno incerto.

M. T. CICERO SILIO S. P. D.

XLVII. **Q**UID ego tibi commendem eum, quem tu ipse
diligis? Sed tamen ut scires eum a me non di-
ligi solum, verum etiam amari, ob eam rem tibi hæc scribo.
Omnium tuorum officiorum, quæ & multa & magna
sunt, mihi gratissimum fuerit, si ita tractaris Egnatium, ut
sentiat & se a me, & me a te amari. Hoc te vehementer
etiam atque etiam rogo. Illa nostra scilicet ceciderunt.
Utamur igitur vulgari consolatione. Quid, si melius hoc?
Sed hæc coram. Tu fac, quod facis, ut me ames, teque a-
mari a me scias. Vale.

ARG. Egnatium, communem amicum, in rep. florebat. Consolemur igitur nos, non exquisita aliqua ratione, sed quo modo
commendat. Anno U. C. 702.
Illa nostra scilicet ceciderunt. Abiecit solet vulgus: cuius hæc fere in adversis re-
illa tempora, cum & dignitate, & honoribus est sententia: Quid, si hoc melius? Ma-
bus, & hominum amplissimorum amicitias nut.

M. T. C. C. SEXTILIO RUFO, QUÆST. S. P. D.

XLVIII. **O**MNES tibi commendo Cyprios, sed magis Pa-
phios: quibus tu quæcunque commodaris, e-
runt

ARG. Ciliciæ quaestori omnes Cyprios, & 698.
in primis Paphios commendat. Anno U. C.

runt mihi gratissima. Eoque facio libentius, ut eos tibi commendem, quod & tua laudi, cujus ego fautor sum, condocere arbitror, cum primus in eam insulam quaestor veneris, ea te instituire, quae sequantur alii: quae, ut spero, facilius consequere, si & P. Lentuli, necessarii tui, legem, & ea, quae a me constituta sunt, sequi volueris. Quam rem tibi confido magnae laudi fore. Vale.

¹ *A me*] Tunc Procos. in Cilicia, quam pif. 6. lib. I. *Corrad.*
qui obtinebat, Cyprum etiam obtinebat. E.

CICERO CURIO PROCOS. S. P. D.

XLIX. **Q**UINTUS Pompejus, Sexti filius multis & veteribus causis necessitudinis mihi conjunctus est. Is, cum antea meis commendationibus & rem, & gratiam, & auctoritatem suam tueri consueverit, nunc profecto, te provinciam obtinente, meis literis assequi debet, ut nemini se intelligat commendatiorem unquam fuisse. Quamobrem a te majorem in modum peto, ut cum omnes meos aequae ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc in primis ita in tuam fidem recipias, ut ipse intelligat, nullam rem sibi majori usui aut ornameto, quam meam commendationem, esse potuisse. Vale.

ARG. Q. Pompejum ita proconfuli Curio (cujus est libro VII. epist. 29.) commendat, ut quasi propter familiaritatem postulet. *Anno incerto.*

M. T. CICERO AUCTO PROCOS. S. D.

L. **S**UMPSI hoc mihi pro tua in me observantia, quam penitus perspexi, quamdiu Brundusii fuimus, ut ad te familiariter & quasi pro meo jure scriberem, si qua res esset, de qua valde laborarem. M. Curius, qui Patris negotia-

ARG. M. Curium commendat, ut ab omni incommodo, sermone & molestia integrum conservet. *Anno U. C. 709.*
¹ *Aucto*] Al. *Arifto*. Esti neutrum nomen memini me apud scriptores frequenter legere, facile tamen adducor, ut credam hunc Servii Sulpitii in Achaja successorem fuisse. *Corrad.*
² *Brundusii fuimus*] Post victum Pompejum. Sic enim existimo. *Idem.*

tiatur, ita mihi familiaris est ut nihil possit esse conjunctius. Multa illius in me officia, multa in illum mea: quodque maximum est, summus inter nos amor & mutuus. Quae cum ita sint, si ullam in amicitia mea spem habes: si ea, quae in me officia & studia Brundusii contulisti, vis mihi etiam gratiora efficere, quanquam sunt gratissima: si me a tuis omnibus amari vides: hoc mihi da, atque largire, ut M. Curium, sartum & testum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, molestia sincerum integrumque conserves. Et ipse spondeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipient, ex mea amicitia, & ex tuo in me officio maximum te fructum, summamque voluptatem esse capturum. Vale.

³ *Ex mea amicitia*] H. Stephanus non male legit, *ex ea amicitia*. *Grav.*

M. T. CICERO P. CAESIO S. D.

LI. **P**UBLIUM Messienum, equitem Romanum, omnibus rebus ornatum, meumque perfamiliarum, tibi commendando ea commendatione, quae potest esse diligentissima. Peto a te & pro nostra, & pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, ejulque rem, famamque tuare. Virum bonum, tuaque amicitia dignam tibi adjunxeris, mihiq; gratissimum feceris. Vale.

ARG. P. Messienum commendat Caesio. *Anno incerto.*

CICERO REGI S. D.

LII. **A**ULUS Licinius Aristoteles Melitenensis, antiquissimus est hospes meus, & praeterea conjunctus magno usu familiaritatis. Haec cum ita sint, non dubito, quin tibi

ARG. Hospitem suum, Licinium Aristotelem, cum tamen, *Dejotara regi*, non sit in titulo, sed tantum *Regi*. Praeterea iniqua familiaritas illa esset in his verbis, quae infra: *Fac iuvir, mi Rex, &c. Manat.*

¹ *Regi*] Cognomen gentis Marciae: ut e Sallustio, Valerio, Suetonio constat, addito etiam testimonio Ciceronis epist. 14. ad Att. lib. 1. & Plutarchi in vita Ciceronis. Absurde nonnulli putant hunc esse Dejotarum regem: cum tamen, *Dejotara regi*, non sit in titulo, sed tantum *Regi*. Praeterea iniqua familiaritas illa esset in his verbis, quae infra: *Fac iuvir, mi Rex, &c. Manat.*
² *Aristoteles*] Graecus genere, Romano nomine, forsitan & civitate, donatus: Melitenensis, a Melita insula. *Cellar.*